

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Quæ sit grauior, vtrum lex noua, vel vetus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

quae semper operatur in rebus, tñ quia salutis huma-
nae opera faciebat, cum Pharisei etiam salutis anima-
lium in die sabbathi prouiderent: tum etiam quia ra-
tione necessitatis discipulos excusauit in sabbatho
spicas colligentes. Sed uidebatur soluere secundum
superstitiosum intellectum Phariseorum, qui cre-
debant etiã a salubribus operibus esse in die sabbathi
abstinendum, quod erat contra intentionem legis.

AD QVARTVM dicendum, quod caeremonialia
praecepta legis non commemorantur Matth. 5. quia
eorum obseruantia totaliter excluditur per imple-
tionem, ut dictum est. De iudicialibus uero praecep-
tis commemorauit praeceptum talionis, ut quod
de hoc diceretur, de omnibus aliis esset intelligen-
dum; in quo quidem precepto docuit legis inten-
tionem non esse ad hoc, q̄ poena talionis quaereret
propter liuorem uindictae, quem ipse excludit mo-
nens, q̄ homo debet esse paratus etiam maiores ini-
urias lufferre, sed solum propter amorem iustitiae,
quod adhuc in noua lege remanet.

ARTICVLVS IIII.

Utrum lex noua in lege ueteri contineatur.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod lex
noua in lege ueteri non contineatur. Lex n. no-
ua praecipit in fide consistit, unde dicitur lex fidei,
ut patet Rom. 4. sed multa credenda traduntur in no-
ua lege, quae in ueteri lege non continentur. ergo lex
noua non continetur in ueteri.

¶ 2. Præ. Quaedam * glos. dicit Matth. 5. super illud,
Qui soluerit unum de mandatis istis minimis, quod
mandata legis sunt minora, in Euangelio uero sunt
mandata maiora: maius autem non potest contineri
in minori. ergo lex noua non continetur in ueteri.

¶ 3. Præ. Quod continetur in altero, simul habetur
habito illo. si igitur lex noua contineret in ueteri, se-
queretur quod habita ueteri lege, habeatur & noua.
superfluum igitur fuit habita ueteri lege iterum dari
nouam. non ergo noua lex continetur in ueteri.

SED CONTRA est, quod dicitur Ezech. 1. Rota er-
rat in rota, id est, nouum testamentum in ueteri, ut
Greg. exponit. *

RESPON. Dicendum, q̄ aliquid continetur in alio
dupliciter. Vno modo in actu, sicut locatū in loco:
alio modo uirtute, sicut effectus in causa, uel cõple-
mentum in completo: sicut genus continet spēs po-
testate, & sicut tota arbor continetur in semine, & per
hunc modum noua lex continetur in ueteri. Dictū
est. n. * quod noua lex comparatur ad ueterem, sicut
perfectum ad imperfectum. Vnde Chrysost. exponens
illud quod habetur Marci 4. Vltro terra fructi-
ficat, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum
frumentum in spica, sic dicit. Primo herbam fructi-
ficat in lege naturae, postmodū spicas in lege Moysi,
postea plenum frumentum in Euangelio. Sic igitur
est lex noua in ueteri, sicut fructus in spica.

AD PRIMVM ergo dicendū, quod omnia quae
credenda traduntur in nouo testamento explicite &
aperte, traduntur credenda in ueteri testamento, sed
implicitè sub figura: & secundum hoc etiam quantū
ad credenda, lex noua continetur in ueteri.

AD II. dicendum, q̄ precepta nouae legis dicuntur
esse maiora, q̄ precepta ueteris legis, quantum ad ex-
plicitam manifestationem: sed quantum ad ipsam sub-
stantiam preceptorum noui testamenti, omnia con-
tinentur in ueteri testamento. unde Aug. dicit cõtra
Faustum, * q̄ pene omnia quae monuit, uel precepti

Ad 1. arg. &
cor. ar.

Gal. 1. Je. 2.

Chrif. Hom.
io. in Matr.
in imperfe-
cio ope de
clinando ad
fi. to 2.

He. 6. i. Fze.
ch. parum a
medio.

Ar. 1. in cor.
& ad 2.

Li. 19. c. 28.
in pri & c.
23. simul to.

Dominus, ubi adiugebat, Ego autem dico uos
ueniuntur etiam in illis ueteribus libris. Sed
intelligebant homicidium, nisi peremptionem
potis humani, aperuit Dominus omnem
motum ad nocendum fratri, in homicidio
deputari: & quantum ad huiusmodi manifesta
praecepta nouae legis dicuntur maiora precep-
tis legis. Nihil tamen prohibet manus in
uirtute contineri, sicut arbor continetur in

AD TERTIVM Dicendum, quod illud quod
cite datum est, oportet explicari, & ideo post
legem latam, oportuit etiam nouam legem

ARTICVLVS IIII.

Utrum lex noua sit grauior quam uetus.

AD QVARTVM sic proceditur. Vt, quod
sit grauior, quam lex uetus. Matth. 23. dicit
illud, Qui soluerit unum de mandatis his
dicit Chrysostomus * Mandata Moysi in ad-
lia sunt, ut, Non occides, Non adulterabis,
Christi autem scilicet, Non irascaris, Non con-
scas, in actu difficilia sunt. ergo lex noua est
quam uetus.

¶ 2. Præ. Facilius est terrena prosperitate
tribulationes perpetis, sed in ueteri testamen-
tationem ueteris legis conseq̄ebatur prosperi-
tatis, ut patet Deut. 28. Obseruatores autem
legis conseq̄uitur multiplex aduersitas, prout
ad Corin. 6. Exhibeamus nosmetipsos sicut
nistros in multa patientia, in tribulationibus
cessitibus, in angustiis & c. ergo lex noua est
quam uetus.

¶ 3. Præ. Quod se habet ex additione ad
tribulationes esse difficilius, sed lex noua se habet
ne ad ueterem. nam lex uetus prohibuit
lex noua et iuramentū, lex uetus prohibuit
uxoris sine libello repudii, lex autem noua
diffidium prohibuit, ut patet Matt. 5. secun-
positionem Aug. ergo lex noua est grauior,
uetus.

SED CONTRA est, quod dicitur Matt. 23. V-
me omnes qui laboratis, & onerati estis, qui-
nens Hilarius * dicit. Legis difficultatibus
tes, & peccatis saeculi oneratos ad se aduocant
modum de iugo Euangelii subdit. Iugum enim
suaue est, & onus meum leue. ergo lex noua est
quam uetus.

RESPON. Dicendum, q̄ circa opera uirtutum
quibus precepta legis dantur, duplex difficultas
tendi potest. Vna quidem ex parte exteriorum
rum, quae ex seipsis quandam difficultatem
& grauitatem. & quantum ad hoc lex uetus
to grauior quam noua, quia ad plures actus
res obligabat lex uetus in multiplicibus caeremoniis
quam lex noua, quae praeter precepta legis natura-
cissima superaddidit in doctrina Christi & Apo-
lorum: licet aliqua sint postmodum superaddita
institutione sanctorum patrum, in quibus
dicit esse moderationem attendendam, nec
tuo fidelium onerosa reddatur. Dicit enim
sitiones Ianuarii de quibusdam, q̄ ipse iam
nostram, quam in manifestissimis, & pauca
lebrationum sacramentis Dei uoluit mitioribus
seliberam, seruilibus. premunt oneribus, ad
bilior sit conditio Iudaeorum, qui legalibus
tis, nō humanis praesumptionibus subiacentibus
autem difficultas est circa opera uirtutum

fibus actibus, puta, quod aliquis opus uirtutis exerceat prompte & delectabiliter, & circa hoc difficile est uirtus; hoc enim non habenti uirtutem est ualde difficile, sed per uirtutem redditur facile. Et quantum ad hoc, praecepta nouae legis sunt grauiora praecipis ueteris legis, quia in noua lege prohibentur interiores motus animi, qui expresse in ueteri lege non prohibebantur in omnibus, etsi in aliquibus prohiberentur, in quibus tamen prohibendis poena non apponatur. hoc autem est difficillimum non habenti uirtutem, sicut etiam Philos. dicit in 5. Ethic. * quod operari ea quae iustus operatur, facile est: sed operari ea eo modo quo iustus operatur, s. delectabiliter & prope, est difficile non habenti iustitiam. Et sic est dfr 1. lo. 5. quod mandata eius grauiora non sunt, quod exponens Aug. dicit, * quod non sunt grauiora amanti, sed non amanti sunt grauiora.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod auctoritas illa loquitur expresse de difficultate nouae legis, quantum ad expressam prohibitionem interiorum motuum.

AD SECVNDVM dicendum, quod aduersitates quas patiuntur obseruatores nouae legis, non sunt ab ipsa lege impositae, sed tamen propter amorem, in quo ipsa lex consistit, faciliter tolerantur, quia sicut Au. dicit in li. de uerbis Domini, * omnia saeva & immania, & facilia, & prope nulla efficit amor.

AD TERTIVM dicendum, quod illae additiones ad praecipia ueteris legis, ad hoc ordinantur, ut facilius impleat, quod uetus lex mandabat, sicut Aug. dicit: & ideo per hoc non ostenditur, quod noua lex sit grauior, sed magis quod sit facilior.

QVAESTIO CVIII.

De his quae continentur in lege noua, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de his quae continentur in lege noua.

ET CIRCA hoc quaeruntur quatuor.

- ¶ Primo, Vtrum lex noua debeat aliqua opera exteriora praecipere, uel prohibere.
- ¶ Secundo, Vtrum sufficienter se habeat in exterioribus actibus praecipendis, uel prohibendis.
- ¶ Tertio, Vtrum conuenienter instituat homines quantum ad actus interiores.
- ¶ Quarto, Vtrum conuenienter superaddat consilia praecipis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum lex noua aliquos exteriores actus debeat praecipere, uel prohibere.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod lex noua nullos exteriores actus debeat praecipere, uel prohibere. Lex enim noua est Euangelium regni, secundum illud Matthaei uigesimo quarto. Praedicabitur hoc Euangelium regni in uniuerso orbis: sed solum in interioribus actibus, sed solum in interioribus, secundum illud Luc. 17. Regnum Dei intra uos est. & Roma. 14. Non est regnum Dei esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. ergo lex noua non debet praecipere, uel prohibere aliquos exteriores actus.

¶ Pret. Lex noua est lex Spiritus, ut dicitur Ro. 8. sed ubi Spiritus Domini, ibi libertas, ut dicitur 2. ad Corinth. 3. Non est autem libertas, ubi homo obli-

gatur ad aliqua opera exteriora facienda, uel uitanda. ergo lex noua non continet aliqua praecipia, uel prohibitiones exteriorum actuum.

¶ 3. Praet. Omnes exteriores actus pertinere intelliguntur ad manum, sicut interiores actus pertinent ad animum; sed haec ponitur differentia inter nouam legem & ueterem, quod uetus lex cohibet manum, sed lex noua cohibet animum. ergo in lege noua non debent poni prohibitiones, & praecipia exteriorum actuum, sed solum interiorum.

SED CONTRA est, quod per legem nouam efficiuntur homines filii lucis. unde dicitur Ioan. 12. Credite in lucem, ut filii lucis sitis, sed filios lucis decet opera lucis facere, & opera tenebrarum abicere, secundum illud Ephel. 5. Eratis aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino, ut filii lucis ambulatis. ergo lex noua quaedam exteriora opera debuit prohibere, & quaedam praecipere.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, Principalitas legis nouae, est gratia Spiritus sancti, quae manifestatur in fide per dilectionem operante. hanc autem gratiam consequuntur homines per Dei filium hominem factum, cuius humanitate primò repleuit gratia, & ex inde est ad nos deriuata. unde dicitur Io. 1. Verbum caro factum est. & postea subditur: Plenum gratiae & ueritatis. & infra: De plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. unde subditur quod, Gratia & ueritas per Iesum Christum facta est. Et ideo conuenit, ut per aliqua exteriora sensibilia gratia a Verbo incarnato profluens, in nos deducatur: & ex gratia interiori, per quam caro spiritui subditur, exteriora quaedam opera sensibilia producantur. Sicutigitur exteriora opera dupliciter ad gratiam pertinere possunt. Vno modo sicut inducentia aequaliter ad gratiam: & talia sunt opera sacramentorum, quae in noua lege sunt instituta, sicut baptismus, Eucharistia, & alia huiusmodi. Alia uero sunt opera exteriora, quae ex instinctu gratiae producuntur: & in his est quaedam differentia attendenda. Quaedam enim habent necessariam conuenientiam, uel contrarietatem ad interiorem gratiam, quae in fide per dilectionem operante consistit: & huiusmodi exteriora opera sunt praecipia, uel prohibita in lege noua, sicut praecipia est confessio fidei, & prohibita negatio; dicitur enim Matth. decimo. Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo: qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo. Alia uero sunt opera, quae non habent necessariam contrarietatem, uel conuenientiam ad fidem per dilectionem operantem: & talia opera non sunt in noua lege praecipia, uel prohibita ex ipsa prima legis institutione, sed relicta sunt a legislatore, scilicet Christo, unicuique secundum quod aliquis alicuius curam gerere debet; & sic unicuique liberum est circa talia determinare quid sibi expediat facere, uel uitare; & cuiusque praesidenti circa talia ordinare suis subditis, quid sit in talibus faciendum, uel uitandum.

Vnde etiam quantum ad hoc, dicitur lex Euangelii, lex libertatis: nam lex uetus multa determinabat, & pauca relinquebat hominum libertati determinanda.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod regnum Dei in interioribus actibus consistit principaliter, sed ex consequenti etiam ad regnum Dei pertinent omnia illa, sine quibus interiores actus esse non possunt. Sicut si regnum Dei est interior iustitia, & pax, & gaudium spirituale, necesse est quod omnes exteriores actus

Prima, Secunda S. Thomae. HH. 3 actus